

## **A' Τρίμηνο 2003**

### **Όχι Πόλεμοι - πουθενά**



#### **ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΟΙΑ**

#### **Η μεγαλύτερη ιστορία πολέμου που ειπώθηκε ποτέ**

του Nicholas D.Kristof

#### **Σκέψεις με αφορμή τον πόλεμο κατά του Ιράκ**

του Στέφανου Μαθθία

#### **"Η εν πολλοίς αμαρτία περιπεσούσα" διαχείριση των απορριμμάτων στην Αττική**

του Ηλία Γρίσπου

#### **Παραγωγή CD-ROM**

### **OXI POLEMOI-POYΘENA.**

Οποιοσδήποτε κι αν είναι οι αιτίες που οδήγησαν τις ΗΠΑ, τη Μ. Βρετανία και τους συμμάχους τους να ξεκινήσουν τον πόλεμο στο Ιράκ, αυτή τη στιγμή τα αποτελέσματα που διαγράφονται δείχνουν ότι μπορούν να γίνουν εφιάλτες για ολόκληρο τον κόσμο για πολλά χρόνια ακόμη. Οι σκηνές φρίκης που νύχτα και μέρα εκτυλίσσονται μπροστά στα μάτια μας, έχουν κινητοποιήσει εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον πλανήτη που ζητούν να σταματήσει αμέσως αυτή η σφαγή αθώων πολιτών είτε αυτή γίνεται, όπως υποστηρίζουν οι μεν, για να χτυπηθεί η διεθνής τρομοκρατία και ένα στεγνό καθεστώς, είτε όπως υποστηρίζουν οι άλλοι, για τον έλεγχο των πετρελαίων της περιοχής. Το αίτημα που συγκινεί όλους τους ανθρώπους σε όλο τον κόσμο να σταματήσει αμέσως ο πόλεμος το εκφράζει η νεαρή κοπέλα στη φωτογραφία μας από κάποια ευρωπαϊκή μεγαλούπολη: ΟΧΙ ΠΟΛΕΜΟΣ-ΠΟΥΘΕΝΑ.

### **ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΟΙΑ**

#### **Η μεγαλύτερη ιστορία πολέμου που ειπώθηκε ποτέ**

του Nicholas D. Kristof

Όλα είναι ήσυχια, εδώ στα ερείπια, στο χώρο που υποτίθεται ότι βρισκόταν η αρχαία Τροία. Δεν υπάρχουν τουρίστες να χαζεύουν στο σημείο όπου ο Αχιλλέας διαπέρασε με το ξίφος του το λαιμό του Έκτορα, στα ψηλά πέτρινα τείχη όπου ο Βασιλιάς Πριάμος τραβούσε τα γκρίζα του μαλλιά, στην πύλη όπου υπάρχουν σημάδια πως διαπλατύνθηκε ώστε, να δεχθεί ένα ασυνήθιστα μεγάλο αντικείμενο, όπως ο Δούρειος Ίππος.

Μετά ακούγεται μια βοή και δύο μαχητικά αεροπλάνα σκίζουν τον ουρανό δημιουργώντας ένα κολλάζ ενός από τα πρώτα πεδία μάχης στον κόσμο και ενός επόμενου, νοτιοανατολικά από εδώ, στο Ιράκ. Οι πολεμικές μηχανές έχουν αλλάξει δυναμικά στα 3200 χρόνια, όχι όμως και οι άνθρωποι. Γι αυτό και από την Ιλιάδα του Ομήρου, ακόμη και αν ενδεχομένως δεν είναι ιστορικά ακριβής, βγαίνει μια βαθιά ηθική αλήθεια από την ιστορία του μεγαλύτερου πολέμου στην ιστορία του Κόσμου.

Έτσι, τις παραμονές ενός νέου πολέμου, το θαυμάσια διατηρημένο φρούριο της Τροίας αποτελεί ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον σημείο για να αντλούμε μαθήματα από το παρελθόν. Ο Τρωικός Πόλεμος ήταν ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος, ανάμεσα στην Ευρώπη την Ασία όχι απλά από ηρωισμό αλλά εξ αιτίας καταστροφικών λαθών, ανεπαρκούς ηγεσίας εξ αιτίας αυτού που οι Έλληνες ονόμαζαν Άτη: εμπαθής περηφάνεια και υπέρμετρη αλαζονεία που καμία φορά θalώνει τα μυαλά των ισχυρών.

Η Τροία μας προσφέρει τρία μαθήματα για τον πόλεμο, το καθένα τόσο διαρκές όσο το νερό της πηγής που ακόμη κυλάει εδώ - από τον Όμηρο περιγράφεται σαν τοποθεσία όπου οι γυναίκες της Τροίας έπλεναν ρούχα.

Πρώτον, ακόμη και όταν κάποιος έχει ένα νόμιμο παράπονο, ο πόλεμος δεν είναι πάντα η καλύτερη λύση. Οι Έλληνες στην αρχή είχαν διχασθεί και μερικοί ήρωες, σαν τον Αγαμέμνονα και τον Οδυσσέα,

ήσαν απρόθυμοι να επιτεθούν στην Τροία.

Τα γεράκια όμως κέρδισαν, προσφέροντας μερικώς μια πρώιμη έκδοση του δόγματος Μπους: Αν αφήσουμε τους Τρώες να ξεφύγουν απαγάγοντας την Ελένη, τότε θα ξανακλέψουν γυναίκες. Αν δεν τους πολεμήσουμε τώρα, θα πρέπει να το κάνουμε αργότερα, όταν θα είναι πιο ισχυροί.

Αποδεικνύεται ότι τα περισσότερα είχαν δίκιο. Έτσι πολλές ζωές χάθηκαν σ' αυτό το "παράφρον ταξίδι", όπως το έθεσε ο Αχιλλέας, "πολεμώντας άλλους στρατιώτες για να κερδίσουμε σαν λάφυρο τις γυναίκες τους". Ακόμη και για τους νικητές Έλληνες, η μάχη δεν άξιζε τον κόπο.

"Γιατί πρέπει να πολεμάμε τους Τρώες;" αναρωτιέται ο Αχιλλέας, σε μια πρώιμη συνηγορία υπέρ μιας εναλλακτικής στρατηγικής αυτοσυγκράτησης.

Η κοιλάδα κάτω από την Τροία, όπου οι Έλληνες έστησαν τις σκηνές τους, είναι μια θαυμάσια τοποθεσία για να αναλογιστεί κανείς μια δεύτερη αθάνατη αλήθεια για τον πόλεμο. Τη ζωτική σημασία της διατήρησης συμμάχων.

Οι Έλληνες υπερτερούσαν σε αριθμό από τους Τρώες σε αναλογία μεγαλύτερη από 10 προς ένα, όμως σχεδόν νικήθηκαν και παρά τρία να δουν τα πλοία τους να καίγονται εξαιτίας μίας έχθρας ανάμεσα στους Έλληνες συμμάχους.

Ο Αγαμέμνων ήταν ο Donald Rumsfeld της εποχής του, προκαλώντας χωρίς λόγο το θυμό των πιο σημαντικών συμμάχων του και προσβάλλοντας τον Αχιλλέα κλέβοντας την παλλακίδα του Βρυσήδα.

Ο Αγαμέμνων αργότερα προσπάθησε να εξευμενίσει τον Αχιλλέα επιμένοντας ότι δεν είχε πλαγιάσει ποτέ με τη Βρυσήδα και προσφέροντας του πέντε πεντάμορφες αιχμάλωτες γυναίκες.

Ο Αχιλλέας όμως εξακολούθησε να απέχει από τη μάχη, απείλησε να γυρίσει στην πατρίδα, λέγοντας, ότι "έτσι δεν γίνεται δουλειά".

Το τρίτο μάθημα έχει να κάνει με την άλωση της ίδιας της Τροίας.

Μερικοί ειδικοί έχουν εξαγάγει τρανταχτό συμπέρασμα-ότι ακόμη και η πιο τέλεια πόλη μπορεί να αποδειχθεί τρωπή λόγω στρατιωτικής αδυναμίας.

Τελικά μία ένοπλη επίθεση κατέστρεψε την Τροία σε μια στιγμή. Το ένα βράδυ οι Τρώες γιόρταζαν τη νίκη και λίγες ώρες αργότερα οι Έλληνες πετούσαν το μικρό γιο του Έκτορα, τον Αστυάνακτα, ώστε με το θάνατο του να μην ορθοποδήσει ποτέ ξανά η Τροία.

Η ιστορία αναφέρει καθαρά ότι η βασική αιτία της πτώσης της Τροίας δεν ήταν στρατιωτική. Δεν θα σωζόταν η πόλη αν είχε υψηλότερα τείχη ή καλύτερες λόγχες. Καλύτερη πληροφόρηση ίσως θα είχε βοηθήσει, αλλά, πάνω απ'όλα, η Τροία καταστράφηκε εξ απίας της άρνησης της λάβει υπόψη τις προειδοποιήσεις για το Δούρειο Ίππο.

Έτσι, μα το Δία, το τρίτο μάθημα από την Τροία είναι η υπέρτατη ανάγκη να δίνουμε προσοχή στις φωνές που εκφράζουν δυσπιστία.

Ο Βιργίλιος ισχυρίζεται ότι οι Τρώες βιάστηκαν να φέρουν το Δούρειο Ίππο στην πόλη τους παρά την προειδοποίηση από δύο πρώην μάντεις - της Κασσάνδρας και του Λαοκόοντα-για τους Δαναούς τους φέροντας δώρα.

Αν οι Τρώες είχαν καθίσει να σκεφθούν μια εβδομάδα, οπότε οι Έλληνες μέσα θα είχαν πεθάνει από τη δίψα, τότε ο Τρωικός

Πόλεμος θα είχε τερματιστεί διαφορετικά (και ίσως να μιλούσαμε όλοι Luvinian, την αρχαία γλώσσα που πιθανώς ομιλούσαν οι Τρώες).

Αλλά οι Τρώες αγνόησαν τις προειδοποιήσεις σαν "ανοησίες του αέρα" και σφράγισαν τη μοίρα τους.

Εμείς, οι Αμερικανοί, είμαστε οι Έλληνες της εποχής μας και, καθώς βαδίζουμε τώρα προς τον πόλεμο, θα πρέπει να εκτιμήσουμε όχι μόνο την ομορφιά του μύθου, αλλά και τις προειδοποιήσεις που περιέχει.

## **Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ (ΟΠΙΣ 324Π.Χ)**

"Σας εύχομαι, τώρα που τελειώνουν οι πόλεμοι να είστε ευτυχισμένοι μέσα στην ειρήνη. Όλοι οι θνητοί από 'δω και, πέρα να ζήσουμε σαν ένας λαός, μονιασμένοι για την κοινή προκοπή. Να έχετε την Οικουμένη για πατρίδα σας, με νόμους κοινούς, όπου θα κυβερνούν οι άριστοι ανεξάρτητα απ'τη φυλή.

Δεν χωρίζω τους ανθρώπους, όπως κάνουν οι στενόμυαλοι, σε Έλληνες και βάρβαρους. Δεν με ενδιαφέρει η καταγωγή των πολιτών ούτε η ράτσα που γεννήθηκαν. Τους καταμερίζω με μοναδικό κριτήριο την αρετή. Για μένα κάθε καλός ξένος είναι Έλληνας και κάθε κακός Έλληνας είναι χειρότερος από βάρβαρο. Αν ποτέ σας παρουσιαστούν διαφορές, δεν θα καταφύγετε στα όπλα παρά θα τις λύσετε ειρηνικά. Στην ανάγκη θα σταθώ διαιτητή σας.

Το θεό δεν πρέπει να τον έχετε σαν αυταρχικό κυβερνήτη, αλλά σαν κοινό πατέρα όλων, ώστε η διαγωγή σας να μοιάζει με τη ζωή που κάνουν τα αδέρφια μέσα στην οικογένεια. Απ'τη μεριά μου όλους σας θεωρώ ίσους, λευκούς και μελαπούς και θα 'θελα να μην αισθάνεστε μόνο σαν υπήκοοι της Κοινοπολιτείας μου, αλλά να νοιώθετε όλοι σαν μέτοχοι και συνεταίροι. Όσο περνάει απ'το χέρι μου, θα προσπαθήσω να γίνουν πραγματικότητα αυτά που υπόσχομαι.

Αυτό τον όρκο που δώσαμε απόψε με σπονδές κρατήστε τον σας σύμβολο αγάπης. "

(Σε Συμπόσιο μπροστά σε 9.000 Αξιωματούχους και προύχοντες από κάθε φυλή, Έλληνες, Πέρσες, Μήδους, Ινδούς, Αιγυπτίους, Φοίνικες κ.α., όπως τον διέσωσε ο φιλόσοφος Ερατοσθένης που ήταν ο 3ος Διευθυντής της Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟ Ζ' ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΗΘΙΚΑ ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΥΧΗΣ Η ΑΡΕΤΗΣ ΛΟΓΟΣ Α').

Αναδημοσίευση από την εφημερίδα "Τα Νέα" της 19/3/2003

---

### **Σκέψεις με αφορμή τον πόλεμο κατά του Ιράκ**

Η επιδρομή των ΗΠΑ κατά του Ιράκ δεν δικαιολογήθηκε πειστικά. Η επικαλούμενη απειλή από πυρηνικά, χημικά ή βιολογία όπλα ήταν προσχηματική, αφού τέτοια όπλα δεν είχαν επκτημανθεί από τους κατασκοπευτικούς δορυφόρους ούτε είχαν βρεθεί από τους επιθεωρητές του ΟΗΕ.

Το Ιράκ είχε δεχτεί τον έλεγχο των επιθεωρητών και κατέστρεψε ορισμένους πυραύλους, όπως αυτοί ζήτησαν. Προσπάθησε έτσι να καθησυχάσει τους ανησυχούντες και να αφαιρέσει τα προσχήματα από τους πολεμοχαρείς. Οι επιθεωρητές πρότειναν, ύστερα από αυτή τη συνεργασία, να συνεχίσουν το έργο τους, αλλά η ολιγόμηνη πίστωση χρόνου που εισηγήθηκαν δεν δόθηκε. Τέτοια όπλα δεν χρησιμοποιήθηκαν έως τώρα από τους αμυνόμενους ούτε φαίνεται πως θα χρησιμοποιηθούν.

Πιθανότατα δεν θα βρεθούν καν έκ των υστέρων. Σε κάθε περίπτωση το Ιράκ δεν μπορεί να συγκριθεί σε οπλισμό με τις ΗΠΑ. Υπάρχουν δε άλλα κράτη που αποδεδειγμένα διαθέτουν επικίνδυνο οπλοστάσιο. Γιατί το γεγονός αυτό δεν έδωσε αφορμή σε προληπτική εναντίον τους εκβολή; Κίνδυνος τρομοκρατικού χτυπήματος από το Ιράκ δεν προέκυψε από κανένα συγκεκριμένο σκηχίο. Με δεδομένη την αυξημένη σήμερα εγρήγορση κάθε προετοιμασία για μια τέτοια ενεργεία εκ μέρους του Ιράκ δεν θα διέφευγε από την προσοχή των πληροφοριοδοτών και την παρατήρηση των δορυφόρων. Άλλωστε η εκδοχή ότι υπήρχε κίνδυνος τρομοκρατικού χτυπήματος από το Ιράκ έρχεται σε χονδροειδή αντίθεση με την επί μήνες συμμόρφωση του προς τις απαιτήσεις των επιθεωρητών.

Επιπλέον, ένα τέτοιο χτύπημα κατά των ΗΠΑ από το Ιράκ θα ήταν αυτοκαταστροφικό γι' αυτό, όπως έδειξε και το προηγούμενο του Αφγανιστάν. Η επιδρομή, αντίθετα, που τώρα επιχειρήθηκε από τις ΗΠΑ είναι ενδεχόμενο να οπλίσει το χέρι των απελπισμένων.

Εξάλλου, το δόγμα του προληπτικού πλήγματος κατά κάθε χώρας που χαρακτηρίζεται ως ταραξίας ή τρομοκράτης καταργεί το διεθνές δίκαιο. Κατ'χωρίς αυτό θα επανέλθουμε στην πολιτική των κανονιοφόρων και θα καταλήξουμε στη διεθνή ανομία, επικίνδυνη για όλους. Άμυνα κατά επίθεσης που δεν έχει εκδηλωθεί, με αόριστες ή και αυθαίρετες υπόνοιες, θα οδηγήσει σε καταχρήσεις και θα έχει ως αποτέλεσμα τον επικίνδυνο πολλαπλασιασμό των συρράξεων.

Η προβαλλόμενη ως πρόθεση των ΗΠΑ, να απαλλάξουν τον ιρακινό λαό από τον τύραννο δεν μπορεί να αποτελεί τον πραγματικό λόγο της επιδρομής.

Βεβαίως ο Σαντάμ υπήρξε στυγνός τύραννος και αγνόησε συστηματικά τη διεθνή νομιμότητα και τκ; αποφάσεις του ΟΗΕ. Ο κόσμος μας όμως έχει πολλούς δικτάτορες, μερικοί από τους οποίους συνεργάστηκαν αρμονία με τις ΗΠΑ, όπως άλλωστε, παλαιότερα, και ο ίδιος ο Σαντάμ. Σε κάθε περίπτωση, αυτόκλητη επίθεση υπέρ του λαού μιας ξένης χώρας, την ώρα μάλλκα που ο λαός αυτός αποκρούει τη σωτηριολογική αυτή επιχείρηση, αποτελεί παραβίαση της εθνικής κυριαρχίας της χώρας αυτής.

Ακριβώς επειδή δεν υπήρχαν απτές αποδείξεις, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ δεν φάνηκε διατεθειμένο να συγκατατεθεί σε προληπτικό πόλεμο κατά του Ιράκ. Οι ΗΠΑ παρέκαμψαν τον ΟΗΕ και επιτέθηκαν κατά του Ιράκ χωρίς απόφαση του διεθνούς αυτού Οργανισμού, μολονότι μια τέτοια απόφαση ήταν απαραίτητη για να νομιμοποιηθεί η εκτόλξη.

Μήπως η επιδρομή έγινε αποκλεκτικά εξαιτίας των πλούσιων κοιτασμάτων του Ιράκ σε πετρέλαια; Μια τέτοια εκδοχή δεν είναι πιθανή.

Διότι οι ΗΠΑ διαθέτουν επαρκή κοιτάσματα πετρελαίων και έχουν την προνομιακή εκμετάλλευση πολύ περισσότερων, δεν στερούνται δε και άλλων πηγών ενεργείας.

Ούτε γεωστρατηγικοί λόγοι, καθεαυτοί, αρκούν ως εξήγηση του πολέμου κατά του Ιράκ. Διότι οι ΗΠΑ, εκτός από τη δίκη τους τεραστία και ταχυκίνητη στρατιωτική ισχύ (υπερσύγχρονα αεροπλάνα και αεροπλανοφόρα, πύραυλοι μεγάλου βεληνεκούς και ανηπυραυλικά συστήματα) διαθέτουν ναυτικές και αεροπορικές βάσεις σε ολόκληρη την υδρόγειο. Τέτοια λοιπόν κίνητρα, στενά οικονομικά ή στρατηγικά, αποκομμένα από κάποιον γενικότερο σχέδιο, δεν φαίνονται ικανά να εξηγήσουν την επιδρομή.

Το πραγματικό, το υπαρξιακό αίτιο του επιθετικού αυτού πολέμου πρέπει, λογικά, να αναζητηθεί σε συνολικότερες και μακρόπνοες βλέψεις των επιτιθεμένων: Μπορεί να ερμηνευθεί ως το πρώτο, αποφασιστικό βήμα προς την κοσμοκρατορία.

Στη μακροιστορία παρατηρείται μια σταθερή πορεία από τους μικρούς και μερικούς προς ολοένα μεγαλύτερους και συνθετότερους κοινωνικούς και πολιτικούς σχηματισμούς: από την οικογένεια στο

γένος, από το γένος στη φυλή, από την πόλη-κράτος στο εθνικό κράτος, στην ομοσπονδία κρατών και στο ομοσπονδιακό κράτος. Η τάση αυτή εκδηλώθηκε χαρακτηριστικά με τις πολυεθνικές και πολυφυλετικές αυτοκρατορίες, όπως η Μακεδονική, η Ρωμαϊκή, η Βυζαντινή, η Οθωμανική, η αυτοκρατορία του Καρλομάγνου, των Αψβούργων, η Βρετανική, η Σοβιετική κ.ά. Κατάληξη της πορείας αυτής θα είναι η παγκοσμιοποίηση με ενιαία ηγεσία και διακυβέρνηση. Αυτήν οραματίζονταν Ρωμαίοι και άλλοι αυτοκράτορες, με τα μέτρα βεβαία της εποχής τους. Σ' αυτήν προσέβλεπε ο Ναζισμός, σχεδιάζοντας την εγκατάσταση του χιλιετούς Ράιχ. Η τάση αυτή ενισχύεται από τις πιεστικές σημερινές ανάγκες εξορθολογισμού και. ειδικότερα: καταμερισμού της παραγωγής, μεγέθυνσης των επιχειρήσεων, ανοίγματος των αγορών, αύξησης των ευκαιριών, διευκόλυνσης των ανταλλαγών, των συγκοινωνιών και επικοινωνιών, βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου και διεύρυνσης του ορίζοντα της ζωής.

Οι ΗΠΑ συγκροτήθηκαν ως κράτος με συναινετικές, κατά βάση, διαδικασίες. Είναι σήμερα, ιδίως μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, η μητρόπολη του κόσμου από άποψη τεχνολογίας κα! η μοναδική υπερδύναμη του πλανήτη από άποψη πολεμικής ισχύος. Στον αγώνα για την παγκοσμια ηγεμονία βρίσκονται σε συγκεκαλυμμένη ή απροκάλυπτη, παρούσα ή εν δυνάμει, αντιπαλότητα προς όλα σχεδόν τα κράτη και τις ενώσεις κρατών της γης! Μεταξύ αυτών και. προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, που διανύει μια πρώιμη φάση συναινετικής ομοσπονδίωσης, επίσης δε προς τα Ισλαμικά κράτη, προς τη Ρωσία, την Κίνα κ.ά. Αυτή η αντιπαλότητα είναι ενδεχόμενο να οδηγήσει πάλι στο σχημασμό ετοιμοπόλεμων στρατοπέδων, που θα διεκδικούν την κοσμοκρατορία και τελικά θα έλθουν σε ολοκληρωτική ρήξη.

Σε μια τέτοια προοπτική η εισβολή στο Ιράκ δεν έχει σχέση με τον Σαντάμ και το καθεστώς του. Ούτε εξηγείται από τα επίφοβα, τάχα, όπλα του, ούτε έγινε για τα πετρέλαια, καθεαυτά ή για την απλή απόκτηση γεωστρατηγικού πλεονεκτήματος. Η εισβολή στο Ιράκ, ερχόμενη μετά την εκδρομή κατά της Γιουγκοσλαβίας και την κατάληψη και συνεχιζόμενη κατοχή του Αφγανιστάν, φαίνεται σαν καίριο βήμα στην πραγμάτωση ενός σχεδίου παγκοσμίας πολεμικής επικράτησης.

Η επίθεση κατά του Ιράκ φαίνεται να έχει ως στόχο: α) να εγκαταστήσουν οι ΗΠΑ εκεί δική τους διοίκηση και αργότερα κυβέρνηση ελεγχόμενη από αυτές, με την προοπτική να επεκτείνουν σταδιακά την κυριαρχία τους ή έστω τον έλεγχο τους σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή (Συρία, Ιράν, Σαουδική Αραβία, καθώς και στα πρώην σοβιετικά κράτη που βρίσκονται στο μαλακό υπογάστριο της Ρωσίας και στην Κασπία), β) να ελέγχουν και εκμεταλλεύονται τα πετρέλαια όλης της περιοχής, ρυθμίζοντας, δηλαδή περιορίζοντας τον εφοδιασμό της Ευρώπης με καύσιμα, ώστε να επιτύχουν την ενεργειακή αποδυνάμωσή της και την επιβράδυνση-αποτυχία του εγχειρήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γ) να περικυκλώσουν στρατιωτικά και οικονομικά την Ευρώπη και τη Ρωσία και δ) να κάνουν επίδειξη της υπεροχής τους, ώστε να επιβάλουν προς κάθε κατεύθυνση την ηγεμονική τους εικόνα.

Όμως ένα παγκόσμιο σύστημα, που να ικανοποιεί τις ανάγκες εξορθολογισμού που προαναφέρθηκαν, δεν επιτυγχάνεται αποκλειστικά με κατακτητικούς πολέμους και υποταγή των λαών.

Μπορεί να οικοδομηθεί και με τη συνεργασία, και τον ειρηνικό οικονομικό ανταγωνισμό, στους τομείς της παραγωγής, της τεχνολογίας, του εμπορίου, καθώς επίσης με τον ειρηνικό ανταγωνισμό στην επιστήμη, στους θεσμούς, στον πολιτισμό και στις τέχνες. Μπορεί να συντελεστεί με τη φυσιολογική σταδιακή επικράτηση των αποδοτικότερων μεθόδων παραγωγής και διανομής και των αποτελεσματικότερων πολιθιακών και οργανωτικών θεσμών.

Ο πόλεμος, ως τρόπος επέκτασης και κατάρτησης μαρτυρείται και επικυρώνεται από την έως σήμερα ιστορική πορεία του ανθρώπου και μπορεί πράγματι να αναδειχθεί ως τρόπος τελικής παγκόσμιας επικράτησης. Ο ειρηνικός όμως ανταγωνισμός θα ήταν ένας δρόμος απείρως προτιμότερος. Διότι, χωρίς τα δεινά και τις καταστροφές των πολέμων, χωρίς υποδούλωση και δυστυχία, θα οδηγούσε, εξίσου αποτελεσματικά, σε ένα παγκόσμιο σύστημα διακυβέρνησης.

Ο δρόμος αυτός εμφανίζει και ένα πρόσθετο πλεονέκτημα: ενώ η βία και η κατάκτηση οδηγεί, μέσα από οδύνη και αίμα, στην τυφλή επικράτηση του στρατιωτικά ισχυρότερου, έχει δηλ. ως μοναδικό κριτήριο κατάρτησης τη δύναμη, ο δρόμος του ειρηνικού ανταγωνισμού εξασφαλίζει, μέσω των διαδοχικών επιλογών, με βάση πολλαπλά ποιοτικά κριτήρια, την επικράτηση του αρίστου, προάγοντας τελικά τη συνύπαρξη, μέσα στο παγκόσμιο σύστημα, όλων των λαών και πολιτισμών προς όφελος όλων. Αυτό το τελευταίο αποτελεί, ωστόσο, για τον ισχυρό, το μειονέκτημα του. Διότι στη διαδικασία για ειρηνική επικράτηση θα παίξουν κι άλλοι, εκτός από την υλική δύναμη, συντελεστές και, τελικά, οι ευκαιρίες και τα αγαθά που θα προκύψουν δεν θα ανήκουν αποκλειστικά σε ένα έθνος, αλλά σε όλα.

Στις μέρες μας οι επικοινωνίες επιταχύνονται, οι ανταλλαγές (οικονομικές και πολιτιστικές) πυκνώνουν, το κεφάλαιο και η παραγωγή διεθνοποιούνται, το εμπόριο επεκτείνεται, διακρατικοί θεσμοί και παγκόσμιοι οργανισμοί προάγουν την ειρηνική συνύπαρξη και συνεργασία. Μια οικουμενική ρυθμική της συμβίωσης στον πλανήτη, ίσως και πέρα απ' αυτόν, είχε αρχίσει να οικοδομείται κάτω απ' τα μάτια μας. Και οι ΗΠΑ συνέβαλαν, έως τώρα, με πολλούς τρόπους, ιδίως με τις θαυμαστές τεχνολογικές επιτεύξεις τους, προς την κατεύθυνση αυτή.

Μπορεί ακόμη κανείς να ελπίζει σε ένα ειρηνικό μέλλον;

## **"Η εν πολλοίς αμαρτίες πτεριπτεσούσα" διαχείριση των απορριμμάτων στην Αττική**

### **I. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ**

#### **I.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ**

Η Ελληνική κυβέρνηση, όπως και άλλες Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, κάθεται σε τακτά χρονικά διαστήματα "στο σκαμνί" του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου για ελλιπή εφαρμογή των Ευρωπαϊών κανόνων, αδιαφορώντας για τα υπέρογκα πρόσχημα, που μας επέβαλε το Ευρωπαϊκό δικαστήριο - 8 εκατ. δρχ την ημέρα ή περίπου €23.500 για την χωματερή του Κουρουπητού στην Κρήτη- και ακολουθούν και άλλα. Το πρόστιμο των €23.500, είναι χρήματα που θα έπρεπε να καταβάλλονται από τον Δήμο και τους κατοίκους του Κουρουπητού και όχι παράλογα και άδικα από όλους τους Έλληνες. Η τριτοκοσμική αυτή εικόνα φαίνεται ότι θα συνεχίσει να δυσφημίζει τη χώρα μας τουλάχιστον μέχρι το 2006, όταν σύμφωνα με τον σχεδιασμό του ΥΠΕΧΩΔΕ, πρέπει να κλείσει και η τελευταία χωματερή και να λειτουργούν μόνο οι Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ).

Ακόμη και αν οι απαραίτητοι χρηματικοί πόροι διατεθούν ώστε να αλλάξουν τα δεδομένα στη διαχείριση των απορριμμάτων, θεωρείται αρκετά δύσκολο να αλλάξει η εικόνα μέχρι τους Ολυμπιακούς Αγώνες, αθλήματα των οποίων θα διεξαχθούν κοντά σε τόννους σκουπιδιών, όπως για παράδειγμα οι αγώνες της Ιππασίας, αφού το ιππικό κέντρο και ο νέος ιππόδρομος του Μαρκόπουλου βρίσκονται σε απόσταση αναπνοής από την εκεί χωματερή. Κατά τη διάρκεια τέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων το πρόβλημα αποκομιδής απορριμμάτων θα οξυνθεί επικίνδυνα. Έχει υπολογισθεί το συνολικό μήκος των δρόμων που θα καθαρίζεται καθημερινά ανέρχεται στα 933 χιλιόμετρα, μια απόσταση Αθήνα-Αλεξανδρούπολη, ενώ επίσης καθημερινά θα συγκεντρώνονται 70 τόννοι απορριμμάτων. Οι 70 τόννοι απορριμμάτων υπολογίστηκαν με την παραδοχή ότι η ανακύκλωση θεωρείται βασική παράμετρος της ολυμπιακής διοργάνωσης.

#### **I.2. ΕΥΘΥΝΕΣ - ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ**

1. Υπάρχει απαραίτητη καθυστέρηση στην ολοκλήρωση του νομοθετικού πλαισίου για τη διαχείριση των απορριμμάτων-αποβλήτων, καθώς:

- Δεν έχει εκδοθεί ακόμη η Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) γκι τη διαχείριση των μολυσματικών αποβλήτων.
- Η ΚΥΑ για τους χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων ΧΥΤΑ εκδόθηκε μόλις τον Δεκέμβριο του 2002, και ακόμη δεν έχει εφαρμοσθεί.
- Ο Εθνικός Σχεδιασμός για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων αλλάζει κάθε τόσο απροειδοποίητα, ανατρέποντας τους περιφερειακούς σχεδιασμούς που είχαν εκπονηθεί μέχρι τότε , αναβάλλοντας την εκτέλεση προγραμματισμένων έργων.
- Δεν έχουν ακόμη εγκριθεί οι προτάσεις των αρμοδίων φορέων για τα συλλογικά συστήματα διαχείρισης συσκευασιών.
- Δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη κανένα Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ) για την ανακύκλωση των διαφόρων στερεών αποβλήτων, κατά παράβαση του Ν2939/01, ούτε έχουν ακόμη ενημερωθεί για το περιεχόμενο των ΠΔ οι ενδιαφερόμενοι φορείς.
- Δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί η Β φάση του περιφερειακού σχεδιασμού στην Αττική, που είναι ευθύνη της Περιφέρειας.

2. Καθυστερούν οι χρηματοδοτήσεις όσων έργων έχουν ήδη ενταχθεί στο Γ ΚΠΣ ή στο Ταμείο Συνοχής.

3. Το ΥΠΕΧΩΔΕ ανέχεται στην πράξη και μεταθέτει μέχρι το 2006, την καταστροφική λειτουργία των ανεξέλεγκτων χωματερών.

4. Οι διοικήσεις του Ενιαίου Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων (ΕΔΣΚΝΑ) της τελευταίας οκταετίας (από το 1995 κυρίως και μετά) δεν αντέδρασαν στις κωλυσιεργίες των κυβερνήσεων για χωροθέτηση των νέων ΧΥΤΑ.

5. Διαπιστώνεται απόλυτη αδράνεια στο μείζον θέμα της ασφαλούς διαχείρισης των τοξικών αποβλήτων

6. Η τηλεόραση δεν έχει κάνει έρευνα -ενημέρωση για ης συνθήκες που επικρατούν στον ΧΥΤΑ Α. Λιοσίων, ώστε το κοινό να έχει μια αδιάφευκτη εικόνα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα ανευθυνότητας αποτελεί ο ΧΥΤΑ Α.ΛΙΟΣΙΩΝ.

### **1.3. Ο ΧΥΤΑ ΤΩΝ Α. ΛΙΟΣΙΩΝ ΚΑΤΕΡΡΕΥΣΕ, Η ΑΘΗΝΑ ΑΣΦΥΚΤΙΑ**

Λίγους μήνες πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες, η μεγάλη κατολίσθηση του ΧΥΤΑ των Α. Λιοσίων έφερε στην επιφάνεια το γεγονός ότι η κυβερνητική πολιτική αναγκάζεται ακόμη να στηρίζει το υπερκορεσμένο σύστημα ενός ΧΥΤΑ, για ολοκληρωτή την Αττική.

■ Το τμήμα Ι του ΧΥΤΑ Δυτικής Αττικής (στα Άνω Λιόσια) έχει ήδη κορεσθεί από το Σεπτέμβριο του 2002, με αποτέλεσμα και τη πρόσφατη σοβαρή κατολίσθηση μεγάλου τμήματος των πρανών του ΧΥΤΑ, ενώ η κατασκευή του 1ου κυττάρου του τμήματος ΙΙ προβλέπεται να ολοκληρωθεί μόλις τον επόμενο Μάιο.

■ Το τμήμα ΙΙ (και τελευταίο) του ΧΥΤΑ θα έχει και αυτό κορεσθεί πλήρως στα τέλη του 2004 και χρόνος που απόμεινε μέχρι τότε δεν επαρκεί για όλες τις διαδικασίες που απαιτούνται για τη προετοιμασία νέου ΧΥΤΑ. Από τη φωτιά που είχε εκδηλωθεί στον ΧΥΤΑ των Α. Λιοσίων τα περασμένα Χριστούγεννα ενδέχεται να έχουν καταστραφεί σωλήνες των "στραγγισμάτων" των σκουπιδιών, με αποτέλεσμα τα στραγγίσματα πλέον να μεταφέρονται στον Ασπρόπυργο ρυπαίνοντας το υπέδαφος της περιοχής.

Το πρώτο δεκαήμερο του περασμένου Μαρτίου σημειώθηκε καθίζηση στο "βουνό των σκουπιδιών" ύψους περίπου 200 μέτρων στον ΧΥΤΑ και οι ρηγματώσεις που δημιουργήθηκαν, προκάλεσαν ζημιές στον ΧΥΤΑ.

Δημοσιεύτηκε στον τύπο ότι η ανάδοχος τεχνική εταιρία κατασκευής του ΧΥΤΑ, με έγγραφο της προς τον Ενιαίο Σύνδεσμο Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αττικής (ΕΔΣΚΝΑ), από τις 13.12.2002 είχε επισημάνει "ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος κατολίσθησης μεγάλης μάζας απορριμμάτων..". Στο ίδιο έγγραφο εγκλείεται η διοίκηση του Συνδέσμου για "αντικανονική λειτουργία του ΧΥΤΑ" και για "τους ενδεχόμενους κινδύνους για την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων, αλλά και για τη δημόσια υγεία". Επίσης στη μακροσκελή επιστολή της εταιρίας προς τον ΕΔΣΚΝΑ, επισημαίνονται "η συνεχιζόμενη αντικανονική διαχειριστική φιλοσοφία που τηρείται για την εκμετάλλευση και σταδιακή αποκατάσταση του χώρου", " η πλημμελής συμπίεση των διαχειριζόμενων απορριμμάτων", "η μη άντληση του παραγόμενου σε μεγάλες ποσότητες βιοαερίου", καθώς και ότι ο ΕΔΣΚΝΑ έχει κατάρχησει "στοιχειώδεις αρχές εκμετάλλευσης ΧΥΤΑ".

Εάν ό,τι αναφέρθηκε στον ημερήσιο τύπο είναι πραγματικότητα, γεννάται το ερώτημα γιατί δεν παρεμβαίνουν το ΥΠΕΧΩΔΕ και ο αρμόδιος εισαγγελέας;

Πρόσφατα το ΥΠΕΧΩΔΕ ανακοίνωσε ότι θα προχωρήσει μονομερώς στην χωροθέτηση των νέων ΧΥΤΑ Αττικής με νομοθετική ρύθμιση.

Εκτός των όσων αναφέρθηκαν συντελείται στην Αθήνα του 2003, καθημερινά ένα ανοσοιούργημα. Κάθε μέρα δεκάδες φορτηγά διασχίζουν τους δρόμους της Αττικής, μεταφέροντας από την Ψυτάλεια περίπου 300 τόννους μολυσματικής ιλύος ("υγρή λάσπη") γεμάτη με μικρόβια όπως Protozoa: *Cryosporidium*, *Entamoeba histolytica*, *Giardia lamblia*, *Balantidium coli*, *Toxoplasma gondii*,

Hemminths: *Ascaris lumbricoides*, *Ascaris suum*, *Trichuris trichiura*, *Toxocara canis*, *Taenia saginata*, *Taenia solium*, *Necator americanus*, *Hymenolepis nana*. Αυτά απορρίπτονται στον ΧΥΤΑ των Α.

Λιοσίων και μολύνουν έντονα τα

υπόγεια ύδατα. Και με αυτόν τον καθημερινό παραλογισμό, κανένας δεν ενοχλείται, δεν διαμαρτύρεται, δεν εναντιώνεται, ούτε ακόμα και η αρμόδια εισαγγελική Αρχή. Πως εξηγούνται αυτά; Καί, κυρίως, πως μπορούν να διορθωθούν;

### **ΙΑ "ΤΙ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ"**

Αναλυτικά απεικονίζεται η πορεία εξεύρευσης θέσεων για νέους ΧΥΤΑ

- **1992 Μάρτης**. Ο τότε υφυπουργός ΠΕΧΩΔΕ ορίζει, βάση μελετών, τις περιοχές Ριτσώνα Βοιωτίας

και Λάκα Μάσκαρη-Τρικέρατο κοντά στην Ελευσίνα και Μέγαρα ως κατάλληλες για ΧΥΤΑ.

- **1992 Ιούνιος.** Σοβαρές αντιδράσεις προκαλούνται από τους κατοίκους των παραπάνω περιοχών της Αττικής, οι οποίοι οργανώνουν συλλαλητήρια.
- **1994 Μάρτιος.** Ο ΥΠΕΧΩΔΕ παρουσιάζει πρόγραμμα διαχείρισης των απορριμμάτων της Αττικής.
- **1996 Φεβρουάριος.** Κλείνει το Σχιστό και ξεκινούν τα έργα αποκατάστασης της περιοχής που ολοκληρώνονται το 2000.
- **1996 Μάρτιος.** Ο ΥΠΕΧΩΔΕ ανακοινώνει μελέτη του ΕΜΠ που φέρει ως κατάλληλες για τη δημιουργία νέων ΧΥΤΑ περιοχές σε Αυλώνα, Βαρνάβα, Γραμματικό, Κερατέα. Οι κάτοικοι ξεσηκώνονται.
- **1998 Νοέμβριος.** Το Συμβούλιο της Εγκράτειας δικαιώνει τους κατοίκους και κατακρίνει το ΥΠΕΧΩΔΕ.
- **2000 Ιούλης.** Η ΕΕ ανακοινώνει πρόστιμο 5.400.000 ευρώ ετησίως, για την παράνομη χωματερή στον Κουρουπητό. Νέα προσφυγή για παράνομη χωματερή στο Επιτάλιο Ηλείας.
- **2001 Σεπτέμβριος.** Ο ΥΠΕΧΩΔΕ στέλνει επιστολή στον νομάρχη Α. Αττικής και του ζητά να ανάλαβει τις ευθύνες του για τις παράνομες χωματερές.
- **2001 Οκτώβριος.** Η κυβέρνηση αφαιρεί την αρμοδιότητα από τις Νομαρχίες σχετικά με τη χωροθέτηση περιοχών για νέες ΧΥΤΑ και τη δίνει στις Περιφέρειες.
- **2001 Νοέμβριος.** Η Περιφέρεια Αττικής μαζί με το ΥΠΕΧΩΔΕ αναθέτει μελέτη σε ιδιώτες έναντι 100.000.000 δρχ, προκειμένου να βρεθούν περιοχές κατάλληλες για ΧΥΤΑ στην Α. Αττική.
- **2003 Φεβρουάριος.** Η μελέτη παραδίδεται στην Περιφέρεια και αναφέρει ως κατάλληλες τις ίδιες περιοχές που είχε προτείνει το ΕΜΠ το 1996.
- **2003 Μάρτιος.** Ο ΧΥΤΑ Α. Λιοσίων έκλεισε. Σε ένα μήνα θα είναι έτοιμη νέα έκταση 250 στρεμμάτων δίπλα στην υπάρχουσα. Υπάρχει όμως το πρόβλημα χωροθέτησης και λειτουργίας των νέων ΧΥΤΑ.

## II. Η ΠΡΟΤΑΣΗ

Σκόπιμο είναι να υλοποιηθούν επείγοντως συγκεκριμένα μέτρα για την άρση του σημερινού τραγικού αδιέξοδου. Μεταξύ των μέτρων που κατά διαστήματα έχουν προταθεί είναι και τα παρακάτω:

- Να χωροθετηθούν άμεσα οι νέοι χώροι για τις εγκαταστάσεις επεξεργασίας και ταφής των απορριμμάτων, με βάση τεκμηριωμένες επιστημονικά μελέτες, χωρίς πολιτικές σκοπιμότητες.
- Να αποκλεισθεί η ενιαία περιοχή των Α. Λιοσίων, Ασπροπύργου, Ελευσίνας, Φυλής ως χωροταξικά και ρυπαντικά υπερκορεσμένη από την παραπέρα αναζήτηση υποψηφίων ΧΥΤΑ. Τα έργα αποκατάστασης του παλιού ΧΔΑ να επεκταθούν άμεσα και στο υπερκορεσμένο τμήμα Ι του ΧΥΤΑ.
- Να αρχίσει άμεσα η διαδικασία απομάκρυνσης του ΧΥΤΑ Α. Λιοσίων.
- Να προχωρήσουν, χωρίς άλλες καθυστερήσεις, η διαδικασία διακοπής λειτουργίας και η αποκατάσταση των ανεξέλεγκτων χωματερών.
- Να ξεκινήσουν άμεσα οι διαδικασίες για την έναρξη του τεράστιου έργου απορρύπανσης της ευρύτερης περί τον ΧΥΤΑ Α. Λιοσίων περιοχής.
- Να υπάρξει χωροθέτηση και να αρχίσουν τα έργα διαχείρισης των επικίνδυνων αποβλήτων.
- Να καλυφθούν τα κενά που υπάρχουν ακόμη στη νομοθεσία διαχείρισης των αποβλήτων στη βάση των πραγματικών αναγκών και όχι των επενδυτικών προσδοκίων συγκεκριμένων επιχειρηματικών συνόλων.
- Να αλλάξουμε όλοι εμείς ριζικά τις αντιλήψεις μας για τη διαχείριση των απορριμμάτων, με την κατάλληλη εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των πολιτών, ώστε αυτή να αρχίζει από το σπίτι - διαλογή στη πηγή. Για να γίνει όμως αυτό, απαιτείται αλλαγή στην πολιτική αγωγή όλων μας. Καθένας είναι υπεύθυνος για την επιβάρυνση των απορριμμάτων που δημιουργεί και αποτελεί το τίμημα της κατανάλωσης και ανάπτυξης που απολαμβάνει. Μέχρι όμως αυτό να γίνει πράξη, η εκάστοτε κυβέρνηση και η πολιτική ηγεσία θα συνεχίσουν να είναι έρμαιες του πολιτικού κόστους που αναπόφευκτα προκαλεί κάθε ΧΥΤΑ όπου και αν λειτουργήσει (Σύνδρομο NIMBY=not in my back yard= όχι στο πίσω μέρος της αυλής μου).

Η διαχείριση απορριμμάτων είναι από τα δυσκολότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα σημερινά καταναλωτικά αστικά κέντρα και γι'αυτό απαιτείται σοβαρός προγραμματισμός. Υπό την πίεση του πολιτικού κόστους όμως, καμιάκυβέρνηση δεν φάνηκε ακόμη ικανή να υλοποιήσει τέτοιου είδους προγραμματισμούς.

## Η. ΓΡΙΣΠΟΣ

---

### Παραγωγή CD-ROM

Τον Μάιο του 1999 η "Κίνηση Πολιτών για μια Ανοικτή Κοινωνία", διοργάνωσε εκδήλωση με θέμα

"Ανεξαρτησία της Δικαστικής απέναντι στην Κυβερνητική Εξουσία". Συμπέρασμα αυτής της συζήτησης ήταν ότι η χειραγώγηση της Δικαιοσύνης, η अपαράδεκτη καθυστέρηση στην απονομή της και η συχνά φτωχή ποιότητα των δικαστικών αποφάσεων που αποτελούν ένα τρίπτυχο προβλημάτων, ενεργούν συνδυαστικά και προκαλούν απορύθμιση της Δικαιοσύνης. Η αλλαγή της κατάστασης αυτής αποτελεί για την Πολιτεία ζήτημα ουσίας αλλά και θέμα τιμής.

Μετά από ένα περίπου χρόνο, τον Οκτώβριο του 2001, η "Κίνηση Πολιτών" προχώρησε σε μία δεύτερη εκδήλωση για τη Δικαιοσύνη αυτή τη φορά με θέμα "Αποτελεσματική Δικαιοσύνη". Στην εκδήλωση αυτή πήραν μέρος με εισηγήσεις και παρεμβάσεις επιφανείς εκπρόσωποι του δικαστικού κλάδου, της διοίκησης της δικαιοσύνης και του ακαδημαϊκού χώρου.

Πα να δώσουμε ευρύτερη δημοσιότητα προχωρήσαμε στην παραγωγή ψηφιακού δίσκου (CD-ROM) με περιεχόμενο το σύνολο του δημόσιου επιστημονικού διαλόγου, εμπλουτισμένου επιπλέον με σειρά από σύντομες αλλά ενδιαφέρουσες τηλεοπτικές δηλώσεις. Υιοθετώντας τις δυνατότητες της προηγμένης τεχνολογίας των πολυμέσων, προσπαθούμε να προσφέρουμε την πιο λειτουργική μορφή χρηστικής επικοινωνίας.

---